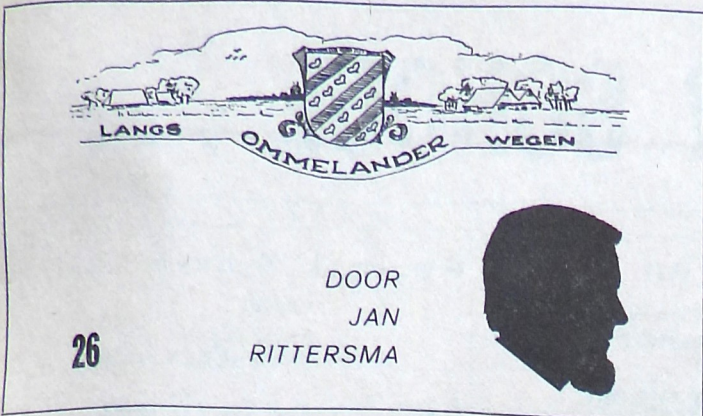
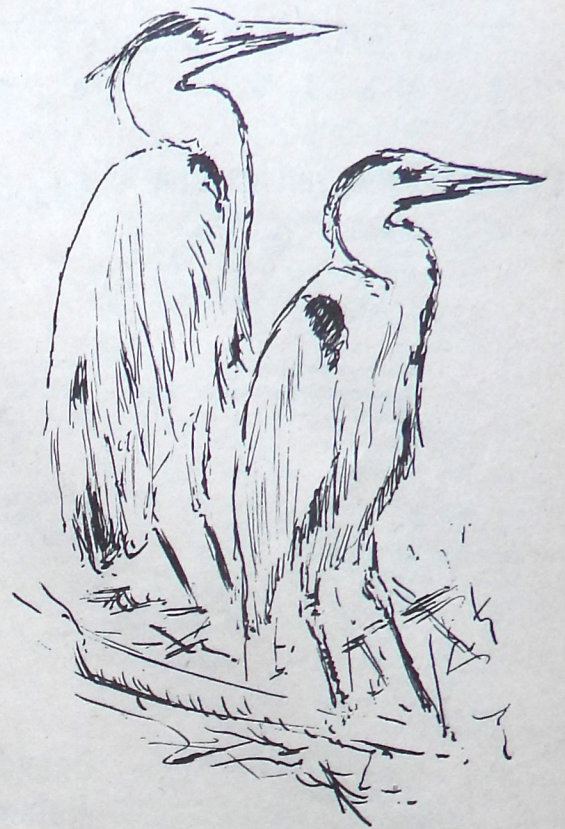

Het voorjaar nadert

Over veertien dagen begint officieel de lente. De eerste twee maanden van het jaar zijn alweer voorbij. De maanden januari en februari — anders de wintermaanden bij uitstek — hebben ons zacht en mild winterweer gebracht. Op de 27ste november van het vorige jaar begon de eerste sneeuw te vallen. De nacht van november naar december was één der koudste sinds de waarnemingen voor dat tijdstip. Een ieder maakte zich al op voor een lange barre winter. Echter, de dooi maakte een einde aan het winterkleed en sindsdien kunnen we nauwelijks van een winter spreken. Maar laten we niet te vroeg juichen en denken dat Koning Winter zijn pogingen definitief heeft gestaakt. Op 11 maart 1942 lag de sneeuw 16 cm dik te De Bilt en in 1971 kwam er op 6 maart nog een minimumtemperatuur voor van -17 gr. C. (vliegveld Volkel). „Maart roert zijn staart” en „April doet wat hij wil” zijn twee bekende Nederlandse gezegden. Op 6 april van het jaar 1970 waren we nog getuige van een witte wereld. Er kan dus nog van alles gebeuren.

Blauwe reigers

Blauwe reigers zijn kolonievogels

Inmiddels staat het voorjaar weer voor de deur. De lente is altijd weer één der mooiste tijden van het jaar. Of de winter nu streng of zacht is geweest, toch zien we vol verwachting weer uit naar de eerste tekenen van het nieuwe en jonge leven. Toch zijn er helaas te veel mensen die aan die eerste tekenen van het prille voorjaar voorbijgaan.

Wanneer u — scherp speurend — vanaf eind januari langs de Ommelander wegen gekomen bent, had u het reeds kunnen opmerken: de hazelaar bloeit reeds vanaf die tijd; ook de sneeuwkllokjes en de crocussen zijn de onmiskenbare voorjaarsbodem.

Vanaf begin februari bloeit de winteraconiet en tegen het einde van die maand waren hier en daar de eerste lammeren te zien. Trouwens, vanaf medio december bloeit de zgn. naaktbloeiende jasmijn met haar prachtige gele bloemetjes. Zo zijn er nog wel meer te noemen: de toch altijd weer prachtig rose bloeiende bergenia, met de hyacintachtige bloemen; de elis en de zilverwitte wilgekates terwijl de narcissen en de forsythia's tegen de bloei staan. Aan de kamperfoelie ontlukken de eerste groene blaadjes, en de scherpe waarnemer ontdekt de verkleuring van 't gras in de velden en de gazons. Ook de kerstroos bloeit reeds de gehele maand februari terwijl de rozen uitbotten en de kanstanjeknoppen zwelen. Zo breekt de lente door in de plantenwereld.

Andere lentebodem zijn onze gevederde vrienden in tuin en park, bos en hei, weide en strand: ook in de vogelwereld ontdekt men het komende voorjaar.

Eind februari waren de eerste merels al aan het nestelen. De prachtige zwarte merelmantjes met hun oranje rode snabels, leveren soms hevige gevechten. Het aantal wilde eenden in de vijvers van steden en dorpen is aanmerkelijk teruggelopen.

Het ene paartje na het andere ging op de velden om neer te strijken op de kale akkers.

Halverwege februari maakten we 'n tocht over het Hogeland. Zo zagen we de eendepaartjes fourageren in de sloten en tevens bezig met het bloeiende elzetak zoeken van een goede nestgelegenheid.

In de noordelijke polders zagen we de wilde ganzen in groepen van ongeveer 40 à 50 vogels in noordoostelijke richting vliegen. De zachte winter dreef hen in de voorjaarsstrek naar de broedplaatsen in het hoge noorden.

Fazantehaan

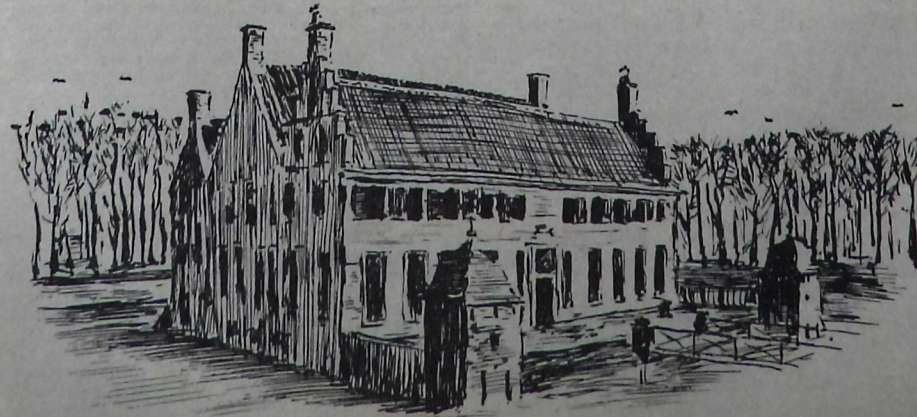
In het open landschap zijn vooral de fazantehanen op grote afstand zichtbaar. Hier en daar — op stukken nat en drassig land — zitten grote groepen meeuwen. De schuwe en waakzame patrijsjes leven niet meer in groepjes. Het ene koppeltje na 't andere vliegt verschrikt vanaf de wegberm en slootkant het land in.

Kievit

In de Enkhuizer almanak van 1973 staat een lijst van vinddata en plaatsen van het eerste kievitseil sinds

Tot onze verrassing zijn ook de eerste kievitsen weer terug. Weldra zullen de mannetjes hun territorium gaan afbakenen en worden de eerste nestkuiltes gedraaid. De hartstochtelijke eierzaker kent diep in z'n hart de stille hoop "het eerste kievitseil te vinden". Het is nog nooit voorgekomen dat het eerste kievitseil in de maand februari is gevonden

Reigerkolonie bij de Menkemaborg

1900. Als vroegste vinddatum staat 4 maart van het jaar 1961 genoteerd (te Vaassen-Epe) en als laatste 31 maart 1969 te Garrijp. De gemiddelde vinddatum van het eerste kievitseil valt rond 19 maart. Een typisch voorjaarsgeluid is nog altijd het eerste gezang van de leeuwerik. Het was op de 15e maart, dat ik het vorige jaar de eerste leeuwerik hoorde zingen. De vele vissers langs de boorden van onze vaarten en maren kennen zijn liedje. Steeds hoger vliegend laat hij als het ware een waterval van toentjes horen. Wanneer de leeuwerik zijn eerste liedje zingt, zijn de eksters reeds enige tijd bezig met het bouwen van hun nest. Dikwijls hoog in de boom ontstaat een rond bouwsel van takken. Nog voor de eerste bladeren aan de boomtakken verschijnen liggen de eerste grijsgroen-gespikkelde eksterieren in de door een takkendak beschermde nestkom. Ook de lijsters, de koolmezen, de roodborstjes en de winterkoninkjes, laten hun eerste en voorzichtigte lentegezing weerklinken.

REIGER

Koolmees

De vogel die echter het meest boeit is de blauwe reiger. Voor mij betekent de terugkeer van de blauwe reigers op de overjarige nesten in de toppen van de grote beuken op de singels van de Menkemaborg, dat de lente definitief in aantocht is. Omstreeks eind januari, begin februari arriveren de eerste reigers boven het borgterrein.

De reiger is ten dele een trekvogel, d.w.z. 'n be-

paald aantal vogels overwintert. Gedurende strenge winters kunnen de dieren in moeilijkheden komen en verhongeren. Alhoewel de reiger typisch een vogel is van de slootkant en in Noord-Nederland ook op het Wad zijn voedsel zoekt, maakt hij toch zijn nest in de hoge boomtoppen. Het doet daarom steeds weer wat vreemd aan, de reigers met hun lange poten te zien "landen" in de hoge boomtakken.

Zo zagen we ook op 4 februari van dit jaar de eerste mannetjes aanvliegen op hun bolle vlerken en de grootste overjarige nesten in beslag nemen. Wanneer de wijfjes overvliegen roepen de mannetjes en geleidelijk worden de eerste paartjes gevormd. En als de gure noordooster blaast staan de reigers doodstil, met hoge schouders te staren, zoals alleen reigers dit kunnen doen. Maar naarmate de maand maart nadert komt er meer leven in de kolonie. De reigers vliegen af en aan met takken om de nesten te versterken of om nieuwe nesten te bouwen. Op een zonnige morgen in maart is het er een drukte van belang. Het is een prachtig gezicht, de grote vogels af en aan te zien vliegen. Hun rauwe kreten weerklinken door de nog kale beuken en over de nog rustige borgtuinen.

Wanneer u dit leest kunt u er nagenoeg zeker van zijn dat de eerste blauwgroene eieren in de nesten liggen. Een reiger legt meestal een vijftal eieren, soms zes. Het takkennest heeft een doorsnede van ongeveer een meter en is van binnen bekleed met mos, haren, veren en fijne worteltjes. Alleen het mannetje sleept het nestmateriaal aan, maar beide sexen broeden. De broedduur van de blauwe reiger bedraagt 24 — 28 dagen vanaf het eerste ei.

De maand maart is voor de reiger de broedtijd. Tegen eind maart kunnen de eerste jongen uit de eieren kruipen. Toen op 2 april van het vorige jaar een zware storm over ons land raasde had dit rampzalige gevolg voor de reigers. Ook de nesten en jongen van de reigers van Menkemaborg werden niet ontzien; nadat de storm geluwd was, waren enkele reusachtige beuken geveld en talrijke nesten uit de bomen gewaaid, terwijl ook de jonge reigerijtjes uit de nesten werden geblazen. Zo vonden we talrijke eieren, nesten en dode jonge reigers tussen de varens van de singels.

Blauwe reigers zijn echte kolonievogels. Het mag als verheugend worden beschouwd, dat de reigerkolonie van Menkema een vrij konstante bezetting kent. Meestal worden zo rond de 100 nesten bebouwd; dat betekent dus 100 broedende paartjes. Vele andere kolonies gaan in aantal helaas achteruit. Eén van de oorzaken dat de Menkemaborgkolonie zo konstant blijft moet voornamelijk gezocht worden in het feit dat de vogels hun voedsel zoeken op het Wad. Het Wad met zijn onschatbare voedselrijkdom. Wanneer de hongerige jongen de nesten bevolken, ziet men de grote vogels dan ook druk heen en weer vliegen tussen de hoge beuken en de Wadden. Fascinerende vogels, die reigers en onmiskenbare lentebodem.

Een neef van de reiger, de oolevaar, is inmiddels ook in ons land gearriveerd. De eerste oolevaar die dit jaar op het oude nest terugkeerde werd gesignaleerd in Grafhorst, een dorpje ten noorden van de stad Kampen. Helaas zijn de oolevaars in ons land veel minder talrijk dan de reigers. Hun aantal loopt steeds terug.

Volgens de weerkundigen eindigt de winter op 28 februari. De winter van '73-'74 behoort tot de zachtste sinds de waarnemingen vanaf de vorige eeuw. Nu maar afwachten wat ons dit voorjaar zal brengen. Ongeduldig wachten mens en dier op de warmere jaargetijden.

Overal langs de Ommelander wegen zien we de boeren bezig met het strooien van kunstmest op de akkers.

Weldra worden de kale geploegde akkers weer omgetoverd in groene tapijten. De dorpjes en boerderijen verdwijnen straks weer in het frisse nieuwe groen van het geboorte.

Wanneer het nieuwe leven doorbreekt in flora en fauna is het kostelijk toeven op ons onvolprezen Hogeland.